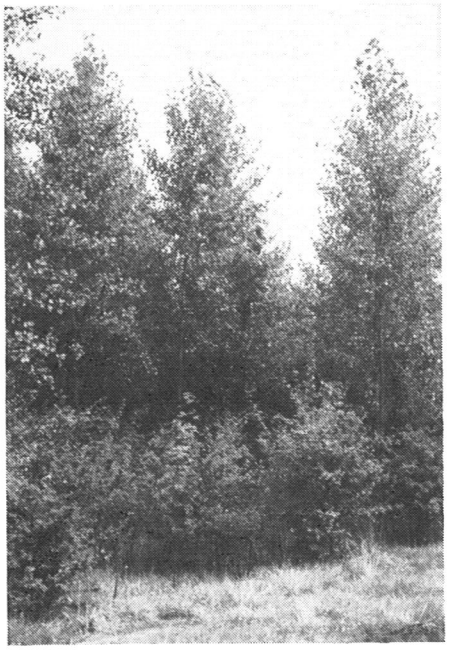
Financiële aspecten van populierenteelt bij korte omlopen

C. Boon
Staatsbosbeheer, Utrecht

De grondeigenaar die zijn grond zou willen bebossen zal, behalve inzicht in planologische en teelttechnische aspecten, ook een goed beeld willen hebben van de financiële kant van de zaak. Hij moet weten wat hij kan verwachten aan kosten, aan opbrengsten en aan bijdragen van de overheid.
Voor zowel particulier als gemeente is dat inzicht van belang om positief te kunnen beslissen over bosaanleg.

Prognose maken

Inzicht in de financiële aspecten kan het best worden verkregen door heel systematisch alle kosten en opbrengsten op een rijtje te zetten voor een concrete situatie.
Het zal daarbij blijken dat het 't makkelijkste is om de aanlegkosten en de bijdragen van de rijksoverheid te begroten. Die kosten en opbrengsten vallen allemaal in het jaar van aanleg en kunnen vrij snel worden achterhaald.
De opbrengsten uit houtverkoop zijn moeilijker te begroten. Het moment waarop de opbrengst wordt gerealiseerd ligt 15-25 jaar verder in de tijd. Hoewel dat naar bosbouwmaatstaven nog erg dichtbij is zijn er dan toch al erg veel vragen waarop geen exact antwoord is te geven. Vragen als: hoe hoog zullen de houtprijzen dan zijn?, hoeveel hout zal er dan geproduceerd zijn?, hoe lang wordt de omloop precies: 15, 17, 20 of 24 jaar?
Voor een goede inschatting van de opbrengst in kubieke meters kan het beste gebruik worden gemaakt van de bestaande opbrengsttabellen voor populier. Met behulp daarvan kan voor verschillende klonen, groeisnelheden, plantverbanden en omlopen benaderd worden hoeveel hout op een zeker moment aanwezig is.

Wanneer kosten en opbrengsten bekend zijn kan worden berekend of de aanleg van bos uit financiële overwegingen aantrekkelijk is. Lastig in zo'n berekening is het tijdselement waardoor kosten die nu worden gemaakt moeilijk kunnen worden vergeleken met opbrengsten die pas over x jaar worden gerealiseerd. Door het hanteren van een rentefactor kan dit probleem worden ondervangen.
Dat is vooral van belang voor degenen die zich vanuit een beleggingsoptiek (willen) bezighouden met bosaanleg.
Voor boeren en particulieren met een stukje grond, die hun uitgaven en inkomsten voor de teelt van Populier in de inkomenssfeer hebben, speelt het rente-element nauwelijks een rol.
In de navolgende modelberekening zal voor één bepaalde situatie worden aangegeven hoe zo'n prognose eruit zou kunnen zien.

1 hectare populierenbos

De modelberekening gaat uit van een grondeigenaar die 1 ha grond bebost.
Hij kiest daarvoor de kloon Robusta en neemt 1-jarig beworteld plantsoen die in een plantverband van 5 ×5 m wordt geplant, 400 stuks per hectare.
De grondeigenaar weet nog niet of hij ook in de verre toekomst populieren wil blijven telen dus hij vraagt, en krijgt, een vrijstelling van de meldings- en herplantplicht. Aan het eind van de omloop heeft hij dus de grond weer vrij beschikbaar.
De grondeigenaar wil niet al te lang wachten op een houtopbrengst en houdt daarom rekening met de kortste omloop die mogelijk is in verband met de subsidieverlening: 15 jaar.
Omdat de grondeigenaar zelf geen trekker met plantgatenboor bezit huurt hij voor het planten een loonwerker in. *Uitvoering in handkracht (plantgaten graven met de schop, 40×40×40 cm) is mogelijk en eist 40 (zandgrond) tot 60 uur (kleigrond) per hectare.* De andere werkzaamheden voert hij zelf uit.

De kosten

Uitgaande van een aantal normbedragen (tabel 1.) kan een begroting worden gemaakt van de kosten: Tabel 2. Op basis van deze kostenbegroting vraagt de eigenaar bij het Staatsbosbeheer subsidie aan.

Met de in tabel 2 genoemde opsomming zijn in feite alle kosten genoemd.
Wat resteert is de jaarlijkse afdracht van de heffing van het Bosschap (*f* 7,--. per ha). Werkzaamheden als het verwijderen van

boommanchetten, meting van hout voorafgaand aan de verkoop en toezicht worden in eigen beheer uitgevoerd. (Als norm zou hiervoor een bedrag van *f* 23,--. per jaar kunnen worden aangenomen).
In de berekening wordt geen rekening gehouden met de kosten van top- en takhout ruimen en stobbenrooien voor het geval de eigenaar zou besluiten de grond weer als landbouwgrond te gaan exploiteren. Er is evenzeer de mogelijkheid dat hij doorgaat met het telen van populier en dan is stobbenrooien niet noodzakelijk.
Ook is geen rekening gehouden met de kosten van een snoeibeurt.
Te zijner tijd zal het hout van de opstand afmetingen hebben die het geschikt maakt om te leveren aan de vezelhoutverwerkende fabrieken (papier-, spaan- en vezelplaat). Voor deze afnemers behoeft het hout niet gesnoeid te worden.
De feitelijke kosten voor de boseigenaar bestaan dus uit: aankoop materialen in het eerste en tweede jaar (*f* 1256,--. + *f* 142,--.), kosten loonwerker (*f* 1050,--.) en 15 maal afdracht aan het Bosschap *f* 105,--).. Totaal *f* 2553,--. in 15 jaar.

De opbrengsten

Er zijn twee momenten waarop opbrengsten geïncasseerd kunnen worden: na de aanleg en na de velling.
Na de aanleg ontvangt de eigenaar 80% van de bebossingskosten als subsidie van het Staatsbosbeheer en bovendien een premie van *f* 3.000,--. Aan het eind van het eerste jaar wordt op die manier *f* 5.550,--. ontvangen.
Omdat op het moment van aanleg niet precies bekend is hoe snel de populier zal gaan groeien zou voor 3 verschillende groeiniveau's een inschatting van de opbrengsten over 15 jaar kunnen worden gemaakt.
De aangenomen opbrengstberekeningen worden daarom gegeven voor een aanwas van 10 m³/jr/ha (I), een aanwas 13,3 m³/jr/ha (II) en 16,7 m³/jr/ha (III). Deze aanwascijfers, die te ontlenen zijn aan de opbrengsttabellen, geven volumes spilhout (al het hout van maaiveld tot top van de boom). Om spilhout om te rekenen naar leverbaar werkhout (spilhout minus stobbe en tophout, dunner dan ∅ 10 cm) moet een reductie van ± 10% worden toegepast.
De afrekening met de papierfabriek wordt meestal gemaakt op basis van geleverd gewicht. Voor de berekening moeten dan ook de kubieke meters werkhout worden omgerekend naar tonnen. Hiervoor wordt aangenomen dat 1m³ werkhout ca. 850 kg weegt.
De houtprijs is gebaseerd op een prijs van *f* 90,--./ton franco fabriek, *f* 17,--./ton transportkosten en *f* 38,--./ton voor vellen, onttakken, afkorten en uitrijden naar een berijdbare weg. Dat resulteert in een prijs op stam van *f* 35,--./ton op dit moment.
Niet ondenkbaar is dat de houtprijzen zullen gaan stijgen als gevolg van het wereldhouttekort. Wanneer dat gaat gebeuren en hoeveel de prijzen dan zullen stijgen laat zich niet voorspellen.
In tabel 3 is daarom ook aangegeven wat het effekt is van een stijging van de houtprijs.

Vrijstelling inkomstenbelasting

Een belangrijk aspect, dat soms vergeten wordt door particuliere aspirantbosbouwers, is de bosbouwvrijstelling in de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting. Dat houdt in dat niet tot de winst wordt gerekend 'voordelen uit bosbedrijf voorzover binnen het rijk uitgeoefend met dien verstande dat de exploitatie van hakhout niet tot bosbedrijf wordt gerekend'. Deze vrijstelling van belasting terzake van winsten (en dus ook verliezen) uit bosbedrijf dateert uit 1926 'zulks met het oog op het algemeen belang, betrokken bij het behoud van bossen en houtopstanden'. De vrijstelling is van toepassing zowel op het zelfstandig uitoefenen van een bosbedrijf en privé-bosbezit als het bedrijf als onderdeel van een landbouwbedrijf of industrieel bedrijf. Het betekent dus dat de hiervoor genoemde opbrengsten aan subsidies en houtverkopen niet opgegeven behoeven te worden aan de fiscus.

Tabel 1. Normen (incl. 20% overhead, excl. btw)

Manuur	: *f* 37,00 (CAO-bosbouw)
Trekker + boor	: *f* 28,40 per uur
Kunstmest	: *f* 40,00/100 kg KAS
Plantsoen	: *f* 2,25/stuk
Boommanchetten	: *f* 0,80/stuk
Bestrijdingsmiddel	: simazin *f* 13,--./kg en dalapon *f* 10,--./kg

Tabel 2. Kosten aanleg populier, 1-jarig beworteld plantsoen in plantverband 5×5 m. (400 st/ha)

	manuren	machine-uren	materialen	totaal kosten (exl. btw)
1. Aankoop plantsoen			900	900
2. Inkuilen, uitzetten, plantgaten boren en planten	23	7		1050
3. Aanbrengen wildschade preventie*	5		320	500
4. Onkruidbestrijding	4		20	160
5. Bemesting plantspiegel	4		16	160
totaal kosten jaar 1	36	7	1256	2770
6. Kosten planvoorbereiding en toezicht: 15% van 1 t/m 5				415
Basisbedrag voor berekening bebossingssubsidie				3185
7. Inboeten (bij 10% uitval)**	3		90	200
8. Onkruidbestrijding	4		20	160
9. Bemesting	4		32	176
totaal kosten jaar 2	11		142	536

* Aanbrengen plastic boommanchetten uitsluitend indien er een reële kans is op het optreden van wildschade (konijnen, reeën).
** Aanname (kan ook 0% zijn).

Tabel 3. Opbrengst populier bij 15-jarig omloop

	I	II	III
	(10 m³/jr/ha)	(13,3 m³/jr/ha)	(16,7 m³/jr/ha)
vol. spilhout/ha	150	200	250
vol. werkhout/ha	135	180	225
ton/ha	115	153	190
f/ha	*f* 4.025,--.	*f* 5.355,--.	*f* 6.650,--.
indien houtprijzen:			
f 5,--./ton hoger	4600	6120	7600
f 10,--./ton hoger	5175	6885	8550
f 20,--./ton hoger	6325	8415	10450

Tabel 4. Saldoberekening per ha populierenteelt bij een aanwas van 10 m³/jr/ha en een houtprijs van *f* 35,--./ton op stam.

Jaar	Kosten	Opbrensten	Saldo
1	2306 + 7	5550	+ 3237
2	142 + 7	–	– 149
3	7	–	– 7
4	7	–	– 7
5	7	–	– 7
6	7	–	– 7
7	7	–	– 7
8	7	–	– 7
9	7	–	– 7
10	7	–	– 7
11	7	–	– 7
12	7	–	– 7
13	7	–	– 7
14	7	–	– 7
15	7	4025	+ 4018
Totaal over 15 jaar	2553	9575	+ 7022
Gemiddeld per jaar			+ *f* 470

Tabel 5. Financiële resultaten per ha. populier

	I 10 m³/jr/ha	II 13,3 m³/jr/ha	III 16,7 m³/jr/ha
bij houtprijs *f* 35,--./ton:			
exploitatie saldo	7.022	8.352	9.647
gem. saldo/jr.	470	560	645
houtprijs *f* 5,--./ton hoger:			
exploitatie saldo	7.597	9.117	10.597
gem. saldo/jr.	510	610	710
houtprijs *f* 10,--./ton hoger:			
exploitatie saldo	8.139	9.882	11.547
gem. saldo/jr.	545	660	770
houtprijs *f* 20,--./ton hoger:			
exploitatie saldo	9.322	11.412	13.447
gem. saldo/jr.	620	760	900

Resultaten

Het zal duidelijk zijn dat het berekende gemiddelde saldo per jaar een theoretisch getal is: er is in werkelijkheid geen sprake van jaarlijkse saldi. Het kan echter een globaal inzicht geven wanneer het wordt vergeleken met andere vormen van grondgebruik (verpachten, teelt van granen e.d.).
Op dezelfde wijze als hiervoor kunnen ook de saldi berekend worden bij hogere aanwas en hogere produktie.
Dit resulteert in de samenvattende tabel 5.

Zoals uit tabel 5 blijkt kan populier met een positief financieel resultaat worden geteeld. Bij een aanwas van 10m³ per jaar per hectare gedurende 15 jaar kan, een jaarlijks saldo van *f* 470,--. per hectare worden berekend.
Als de houtprijzen in 15 jaar tijd met *f* 20,--./ton zouden stijgen tot *f* 55,--. per ton (een stijging van ruim 50%) zou een saldo van *f* 620,--. per hectare mogelijk worden. Ook een hogere aanwas levert een hoger saldo op: bij een aanwas van 13,3 m³/jr/ha wordt het saldo *f* 560,--. bij de huidige houtprijzen.

Samenvattend

Uit de modelberekening blijkt dat populier een positief saldo op kan leveren. Voor een goed inzicht is het nuttig ook voor de eigen situatie eenzelfde rekensom te maken aan de hand van de gegeven berekeningswijze. Of het berekende saldo hoog genoeg is om tot bosaanleg te besluiten zal elke grondeigenaar zelf moeten afwegen. Vooral bij gemeenten zullen in die afweging ook andere aspecten meegenomen worden. ●